

Històries naturals

Nou discurs sobre les arts i les ciències



Martí Domínguez

Jean-Jacques Rousseau pensava que l'home natural és l'home primitiu: que la natura és bona, i que l'home salvatge també ho és. Aquesta idea de la natura permet de comprendre la seua peripècia vital, la constant i arrauxada batalla per a buscar una forma de vida pura, allunyada de la ciutat, com si fóra una mena d'eremita. Alguns estudiosos han parlat de "mimetisme de la santedat", de l'anacoreta que es retroba i que es posa com a exemple a la humanitat. La posició de Rousseau explica gran part del romanticisme, aquesta percepció seràfica i bucòlica dels éssers vius, la visió dels tròpics com a lloc on la vida rutlla en una perfecta harmonia, i que tant defensaren els seus seguidors més pròxims, com ara Humboldt, Goethe, Hölderlin o Saint-Pierre. El final del segle XVIII és rousseunià, apassionat, irreflexiu, esbiaixat en aquesta percepció tan irreal; fins a l'extrem que Voltaire –escèptic davant aquesta tropa d'admiradors de la natura– escrivia: "Després de llegir Rousseau tens ganes de caminar a quatre potes."

Les noves idees de Charles Darwin, proposant la lluita per l'existència com el mecanisme de progrés biològic ("the struggle for existence"), no aconseguiren d'imposar-se en el seu segle. Els escriptors i els poetes, amb l'excepció d'uns pocs casos, continuaren proclamant la visió romàntica i pacífica, ben lluny de l'estat real de les coses. Fins al segle XX, amb les revolucions socials, i molt especialment amb el coneixement de la genètica i del comportament, aquesta percepció divina de la natura no canvià substancialment. Tot i això, com denunciava Arcadi Navarro en *Contra Natura* (Bromera), encara avui perdura aquesta visió seràfi-



ca, i insisteix: "El conflicte és inherent a la vida. És constant i permanent. És la força que, des de fa 3.500 milions d'anys, configura la vida a la Terra."

David Sloan Wilson i Edward O. Wilson n'opinen que, de vegades, aquest conflicte pot ser al mateix temps la causa de l'altruisme (vegeu *New Scientist*, 2628 i també l'article a www.cogsci.msu.edu/DSS/2006-2007/Wilson/Rethinking_July_20.pdf). En contra del que han mantingut fins ara els biòlegs evolucionistes, l'altruisme pot existir dins un grup, i els qui el presenten tenen més possibilitats d'èxit. És allò que es coneix per *selecció de grup*, quan una comunitat, on hi ha una tendència natural al sacrifici per la col·lectivitat, té més possibilitats d'èxit biològic. Aquest concepte havia caigut en l'ostracisme, i els biòlegs (com ara Edward O. Wilson mateix, o, de manera ben especial, Richard Dawkins) tan sols consideraven l'egoisme genètic individual. En aquest sentit, Peter Turchin, al llibre *War and Peace and War* (2005), sosté que les societats humanes més evolucionades són aquelles on aquest sacrifici és més gran, i que aquests grups

ètnics es reforcen especialment durant els conflictes bèl·lics. La guerra duu a la pau i aquesta a la guerra, i aquest conflicte constant beneficia els grups amb més capacitat de cohesió social.

D'aquesta manera, com suggereixen David Sloan Wilson i Edward O. Wilson, l'egoisme de la natura fomenta l'altruisme dins els grups, i alhora aquests grups altruístics es converteixen en grups egoistes. Com més nivell d'altruisme atresore una societat, més potent serà, i per tant més perillosa resultarà per a les restants comunitats. Vistes les coses així, la humanitat és fruit del conflicte: la tecnologia, la cultura, els avenços mèdics, la moral, la solidaritat..., tot és resultat d'aquest etern litigi entre els pobles. I el conreu de les arts i de les ciències enforteix els pobles, i els fa més invencibles. No sé si al repatani Rousseau tot açò el convenceria, o si li semblaria intolerablement sofisticat. Però val la pena que hi meditem: com menys egoista siga una societat, més possibilitats tindrà de sobreviure, adverteixen els científics. I crec que aquest postulat hauria agradat molt a Voltaire.

El conreu de les arts i de les ciències enforteix els pobles, i els fa més invencibles. No sé si al repatani Rousseau tot açò el convenceria...